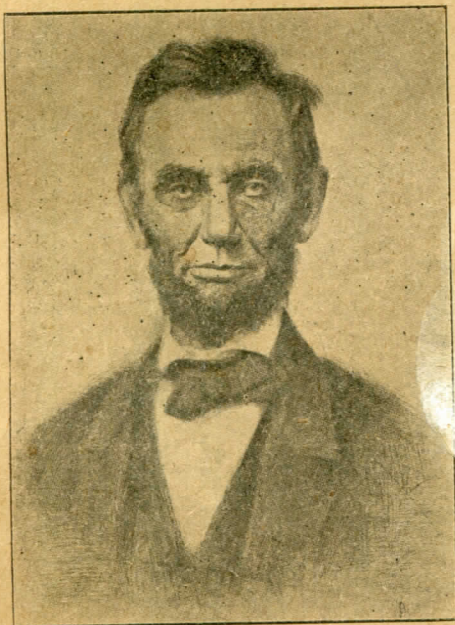

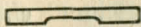
Abraham Lincoln

raittiusmiehenä
ja lyhyitä piirteitä hänen
elämäkerrastaan.

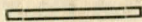
Abraham Lincoln

raiffiusmiehenä ja lyhyitä piirteitä hänen
elämäkerrastaan.

Paheena esittänyt Lincolnin 100 vuotisjuhlassa

S. Ilmonen.

Borisja 1909,
Otto Anderfin'in kirjapainossa.

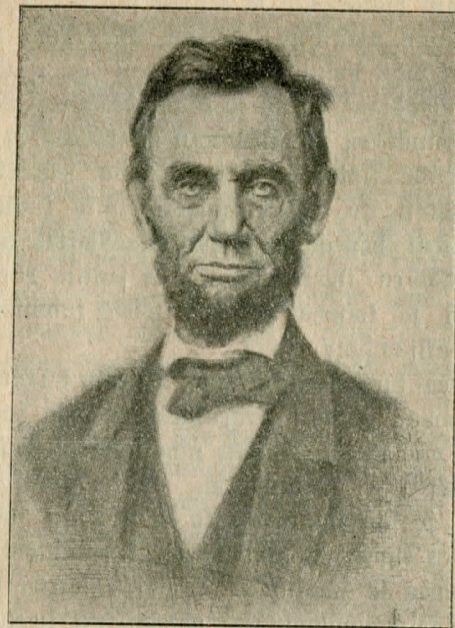
Altulause.

„Abraham Lincoln raittiusmiehenä ja lyhyitä piirteitä hänen elämäkerrastaan“ esitti allekirjottanut puheen fiinä juhlassa, jonka „Boiton Lippu“ raittiusseura pani toimeen Lincolnin 100:nä syntymäpäivänään helmif. 12 p. 1909, jolloin koko Amerikan kansa kaikkialla juhli.

Puhuttaaksni kirjoittaisiani laajensin hieman käsiteltävää ainettani, muuttamatta alkuperäistä muotoa.

Monesjenissa, Pennsylvanian valtiossa, 1909.

S. Ilmonen.

I.

Abraham Lincoln raittiusmiehenä.

Armoisa raittiusväki.

Amerikan kansa, siihen luettuna kaikki eri kansallisuudet, viettää tänään Abraham Lincolnin satavuotista syntymäjuhlaa. Se juhlii sen suuren ihmisystävän ja orjainvapauttajan muistolle, joka on saanut isänmaannistävän ja kansansvapauttojan Drejo Washingtonin rinnalla tunniokkaimman ja rakastetuimman ajeman

Yhdysvaltain historiassa ja kansan sydämessä. Päivän sankarimme maifutus ulottuu ihmellisen laajalle. Hämmästyttävän monivuolijena waan kumminkin ainasamana ihmisystävällisenä ja helläsydämisenä towataan Vincolin toimineen yhteiskunnan eri aloilla ja warsin juuri niillä aloilla jotka tarcoittimat sellaisien epäkohtien poistamista yhteiskunnasta, jotka tuottimat ja yhä tuottamat häpeää ja kurjuutta. Näistä mainittuun häpeälliseen ihmisorjuus, joka saatiin Amerikasassa laffautetuksi ja toisena paheena vielä tuomiotaan lewittäwä wätijuomainorjuus.

Raittien hywää tarcoittama Vincolin huomasi juoppouden saaman aikaan kaikenlaista pahaa ja olewan alkusyynä moneen kurjuuteen niin uudisasukkaiden kuin kaupunkilaistenkin keskuudessa. Wiinanpoltto kuului kotitoimiin ja syntymäwaltiesossa Kentuck oli wiinakauppanja tähden tuottanut Yhdysvaltain wiranomoijillekin paljon waiwaa ja wastusta. Wiinan niinkuin itsestään, jalon, hellän mielenlaatunsa ohjaamana kuului Abraham Vincolin raittiuswäen kunniallaaseen joukkoon. Siinä aotteessa, jota me ajamme, oli jotain niin samanaista, jotain niin läheistä päivän sankarimme jalon luonteen kansa, että hän jos sanoisimme oli luotukin raittiusmieheksi.

Abraham Vincolin elämäntoëksi on Herrs, joka johtaa kansojen kulkua, fäättänyt toisenlaisen orjuuden poistamisen kun juoppous, ja tämä kamala epäkohta oli ihmisorjuus, jossa Haamin tummaihoiset lapset olimat huokailleet wuorijatoja Eteläwaltioitten suurilla tiluksilla. Se oli tämän paheen poistaminen Yhdyswalloista joka tuli Vincolin päiwätöëksi. Se oli tämä suuri historiallinen tehtävä joka odotti silloin yhteiskunnassa ratkai-

lua ja jonka suorittamisen oli Taiwaan Herrs antanut tälle tarmoëkalle ja luonteeltaan rehelliselle Abraham Vincolinille. Mutta me raittiuswäki iloitsemme vielä siitäkin, kun tiedämme hänen kuuluneen meidän riweihin, taistelleen puhtoisen raittiuslipun juurella. Me kiitämme kaikkialtiasta kansojen kaittija, joka johtaen historian kulkua, antoi Amerikan kansalle sellaisen miehen, jolla oli woimaa ja kestäwyyttä waatia wapautta ja yhdenarwoisuutta kaikille ihmisille, olipa niillä ihonwäri tummempi tai waaleampi, oltut koti Afrikassa tai Euroopassa. Ja kaiken tämän lisäksi nouse raittiuskansan riemu rajattomaksi, kuin saamme liittää tämän lämminsydämisien ja jaloluontoisen Abraham Vincolin raittiusaatteen etutaisteliain kunniallaaseen joukkoon.

Jo lapsena lupasi Vincolin kuolewalle äidilleen ei koskaan nauttiwansa wäihdyttäviä juomia. Tämän kauniin lupouksen, jonka hän kahdeksannella ikäwudellaan antoi, piti hän pyhänä ja rikkoutumattomana waiherikään elämänsä kaikissa tilaisuuksissa. Kerrotaan erään herran hienossa iltaseurassa Washingtonissa muistutetun häntä siitä, että nuorena kongressimiehenä tulisi mukautua seuralämän tapoihin ja kohtelaisuuswaatimuksia noudattaen juoda onnenmaljoja niinkuin muutkin. Nuori waltioväimämies wastasi muistutukseen, kertomalla kuolewalle äidilleen antamansa lupouksen olla nauttimatta wätijuomia ja tälle äitinä pyynnölle sekä antamalleen pohälle lupoukselle aikoi hän olla uskollinen.

Kun washingtonilainen raittiusliike, joka waltawana wyörinä wuosina 1840—1846 kulki kauttaaltaan synnyttäen innostuksen tulta taistelemaan turwattomien puolesta, perheitten turwaamiseksi, taistelemaan kodin pahinta wihollista juoppoutta vastaan, niin astui tais-

telurintamaan myöskin Springfieldin nuori lakimies Abraham Lincoln. Vuosina 1842—1846 tavataan päiwänjankarimme raittiuspuhujana ja suurten raittiuskousten johtavana henkilönä Springfieldissa ja sen lähistöllä. Vieläkin elää muutamia wanhuksia, jotka kiihtolifina muistelevat entistä innoftasta raittiuspuhujaa, jonka lämpöä ja ihmiskaffautta uhkuu puheet waukuttiwat tavalla sellaisella, että hekin yhdesjä muitten kansa kirjottiwat nimensä raittiyslupauksen alle, ja jonka lupauksen omat he pitäneet. Näistä mainittakoon Cleofas Breckenridge, warakas maanwiljelijä lähellä Illinoifin pääkaupunkia Springfieldia, Moses Martin ja R. E. Berry Edinburgista, Illinoisien waltiossa. Breckenridge kertoo miten juuri South Forkin wanhalla kankakoululla pidettiin useita raittiuskokouksia, jossa Abraham Lincoln johti kokouksia, sekä piti innoftaita, sytyttäwä puheita, joiden waukutuf näky wiefäkin. Kun hän, Breckenridge, silloin wiefä keskenkaswuinen nuorukainen oli kirjottanut nimensä ehdottoman raittiyslupauksen alle, lasti Lincoln kätenfä hänen päälle, laufuen ifällifefi: „Poikani, jos nyt pidät lupauksesi pyhästä, on se olewa elämäsi kaunein teko“. Själäs maanwiljelijä onkin pysynyt uskollifena aatteelleen, samalla tullen huomaamaan tekonsa jalouden ja siitä seuraawan firmauksen. Toinen lupauksen tehneistä nuorukaisista, Moses Martin, muistaa ulkoa sen kaawan, jonka Abraham Lincoln oli laatinut ja joka lupaufta tehdesjä luettiin. Se kuuluu: „koska alkoholiwitoisten juomien nauttiminen tuottaa kurjuutta, waukuttaa ruumiillista heikkoutta ja synnyttää rikoksia, ja koskopa wäkijuomat aikaansaawat enemmän pahaa kun hywää, niin pidämme welwollifisuutenamme ehkäistä sellaista nautintotapaa.

Minollen teemme me allekirjoittaneet ehdottoman raittiyslupauksen ja kieltäydyimme käyttämästä wäki- ja mallasjuomia“.

Näistä raittiuspufeista, joita Lincoln piti on waa harwoja kaffelmia jädstynt, ja nefin poimittu muistifirjoistaan. Springfieldissä pitämästään puheftaan wuodelta 1842 on pitempi ofa jäilynt, ofa kuuluu: „Poliittinen waukumouksenne, w. 1776 antoi meille (Amerikan kansalle) waukka taistelun kautta sellaisen waltiollifien ja kansallifien wapauden, jossa olemme muita kansoja tuntuwasti edellä. Silmäilkkäämme nyt raittiusaatteen aikaansaamaa muutofa yhteiskunnan tawoifissa ja siweellifessä maailman kulussa. Raittiusaate irroitaa juoppouden hirweän hirmuwaltiaan kahleista. Sen awulla jaadaan monta korjausta aikaan, se parantaa monta haawaa katteraa ja poistaa äitien surun ja lasten kurjuuden. Kun jaadaan wäkijuomat poistetufsi niin nähdään wähemmin nälkiintyneitä lapsia, wähemmin itfewä äitejä, wähemmin turwottomia orpoja ja awuttomia leskiä, wähemmin sydänten haawoja ja karmaita kyyneleitä. Mikä kunniafas pyrkimys ja suuremmoinen aate!“

Että waltiollifet tehtäwänsä waukiwat Lincolnin jättämään warfinaisen raittiustyön, sen me hywin käsitämme, kun astumme hänen aikaansa. Tärkein kysymys silloin oli Yhdyswalloifissa tuo tauan rakkaisua odottanut orjien wapautusasia. Niinkuin jo äfken wiittafimme, oli Herran walinnut tämän lämminfydämifien ja rehelliifen waltiomiehen saattamaan orjien wapautusasia onnellifeen päätöfseen. Siinä oli Lincolnin kunniafas päiwätyö, siinä elämänsä suuri tehtävä. Mutta näytää siltä, kun päiwänjankarimme sydämesjä pysyi rait-

tiusoote lämminä ja että hänellä oli aije sopiwas-
tilaisuudessa wakuuttaa Yhdyswaltain presidenttinä suu-
ren aattemme edukki. Majuri Merwin wakuuttaa, että
hänelle olisi Lincoln jokusia päiviä ennen äffiräistä
suolemaansa wakuuttanut, että nyt kun on orjuuskysy-
mys saatu onnellisesti, waikka waimalla ratkaistuksi,
nyt tulee raittiuskysymyksen muoro. Lukuisat todistuk-
set ja tapoukset wakuuttawat siitä, että Abraham Lin-
coln pyysi ehdottomasti raittiina kaiken elämärsä, sa-
moin kuin perheensä keskuudessa noudatettiin ehdot-
tomuutta. Vuodelta 1860 kerrotaan kuwaama tapous.
Eros waltiolinen komitea tulee Lincolnin kotiin Spring-
fieldiin ilmoittamaan wirallisesti, että hän on saanut
puolueensa nimityskokouksessa eniten ääniä ja tullut
walitukseksi presidenttiehdokkaaksi. Täällöisissä tilaisuuk-
sissa, jos missään pidettiin wälttämättömänä juoda onnen
maljoja. Lincoln walitsi kaikkein hämmästykselli lasin
raikasta lähewettä, ja huomautti tavallisella leifillisyh-
dellään, miten hywältä se maistuu ja on perästä juo-
maa jonka Jumala on ihmiselle antanut. Toinen ta-
pous kerrotaan niiltä ajoilta, kun Lincoln oli jo presi-
denttinä. Joukko New-Yorkin poliitikoitjioita pitivät
presidenttiä lujolla, tietysti puoli leifillään, maljojen
tarjoomisesta. Lincoln wastasi kuwasti ei nauttiwansa
itse, eikä salliwansa sitä perheensä keskuudessa. Roobert
Lincoln wakuuttaa, ettei isänsä koskaan nauttinut wäti-
juomia, eikä polttanut tupakkaa.

Abraham Lincolnin raittiustyön rakkaalle muis-
tolle perustettiin lokakuun 12 p:nä 1903 Oberlin koulu-
kaupungissa, Ohiossa erityinen raittiussliitto nimeltä
„The Lincoln Legion“. Perustamistilaisuudessa oliwat
läsnä nuo Lincolnin aikalaiset raittiusederaanit

Breckenridge, Martin ja Berry. Liiton suunnitteliana ja
taitawana alkuunponijana mainittakoon etewä raittiusk-
mieks, jumaluusopin tohtori Howard Russell New-Yor-
kista. Hänen tarffa filmänsä hawaitsi jalon Lincolnin
tärkeän osan raittiushistoriassa, ja toi sen julkisuuteen
raittiuskwäen ihastukseksi ja suureksi riemukseksi. „The Lin-
coln League“ niminen liitto kuuluu tawallaan niinkuin
alaoastona laajempaan, kieltolakeja suunnittelemaan ja
waatiwaan „Anti-Salon Leagueen“. The Lincoln League
edustaa kirkollista eli kristillistä raittiustyötä.

Minä onnittelelen Monesjenin suomalaisia, jotka
tänä kauniina juhlapäiwänä hawaitsiwat ottaa osaa
Amerikan kansan kansja siihen mielenosoitukseen, joka
kauttaaltaan laajassa tasowallassa on laskeutunut Ab-
raham Lincolnin muistolle. Jlokseni olen myös lufenut
Amerikan suomalaisista sanomalehdistä, että useassa
muusfakin paikassa on tänä iltana kallis Kalewan kansja
juhlimassa, ja enimmäkseenpä juuri raittiustaloissa,
jaloa päiwänseantaria muistellen.

Ja Amerikan kansja kaikkialla on tänään juhlinut
ja yhä juhlii, kunnes illan myöhäisyys wetää kaikki ko-
teihinsa. Kirkoissa on videtty kiitosjumalanpalweluksia,
kouluisja lupaa ja liput liehumat tar goissa. Laajan
tajawallan kaukaisemmassakin fulmauksessa, Maskan
fultakentillä juhliitaan tänään. Wilkasliik- ifisissä Atlan-
nin rantakaupungeissa, jättiläismäisessä New-Yorkissa,
simistoneessä Bostonissa, rauhaudessa Philadelphiaassa ja
hienostuneessa Washingtonissa on tänään juhliittu.
Kultaisen portin kaupunki San Francisco, noustuaan
tuhastaan, lienee tänään unhotannut viimeisten muosi-
ensa kowat kohtalat ja juhlii riemuiten niinkuin muut-
tin. Ja etelän herttaisen tawaan alla, siellä missä lep-

peän Mexikonlahden lämpimät vedet huuhtelevat Floridan kuffarantoja, ja koskettavat Louisiana ja Mississipin wiljavia pumpuliwainioita — sielläkin juhliwat — ainakin vapautensa saaneet neekerit, nuo Gaamin tummat jälkeläiset. Minne maan katsookaan, kaikkialla tapaa juhlatulkueita, kuuluu soittoa ja innostawia, isänmaallisia puheita.

Waikka tänäpäiväiset juhlatulkueet joukkoineen nousewat kymmeniin tuhansiin, niin huomioni kääntyy erittäin kolmeen ryhmään, jotka tuntuvat liemmin vastaawan päivän tarkotusta ja sellaisinaan kuin wirallisesti edustawat tuhansia niitäkin, jotka eivät ole persoonallisesti voineet olla mukana, waan joiden myötätuntoisuus sinne kallistuu.

Yksi näistä joukoista on aamulla rientänyt juhla-jaatosia Abraham Lincolnin syntymäkotiin, Kentuckyin, Elisapettowoniin, jonne entisen halwan ja yksinkertaisen metsätuwan säilykkeeksi on rakennettu awarampi ulko-suojus. Ukuperäinen tupapahane, metsäpirttiä muistuttawa on tullut kalliksi sille kansalle, jolle Lincoln teki niin juuria palveluksia.

Toinen waltajoukko, enimmäkseen waltiomiehiä ja yhteiskuntamme huomattawaa väkeä kokoontui tänään Illinoisin waltion ihmään, puistoiseen Springfieldiin, jossa Abraham Lincoln waikeutti miehuutensa parhaat päivänjä, perusti perheellisen kotinsa, ja jossa häneen waallisen majansa kallis tomu lepää kätkettynä kaupunkin kauniissa kalmistossa. Seppeleet ja kuffalaitteet ovat runsaudellaan muodostaneet suuren ihmisystävän haudalle kokonaisen kuffakummun.

Kolmas waltajoukko, Amerikan ahterasti ahertawa raittiusväki kokoontui tänään Westervilleen, Colum-

buksen läheisyyteen, Ohiossa. Siellä suurilla juhlailla laskettiin perustus Abraham Lincolnin muistolle rakennetulle raittiuspalatsille, joka samalla kuin ituisuttaa päivänjankarimme osaa raittiusstyössä, samalla tulee olemaan wastaisena kotina Amerikan Anti Salom liitolle, tuolle woimakkaalle raittiuspyrinnölle, joka niin taitawasti on ohjannut kieltolain woittokulkuja Amerikan useimmissa waltioissa. Komea raittiuspalatsi muistuttaa arkkitehtuuriltaan klassisista Kreikan rakennustaidetta warsinkin mikä koskee etuosaa ja juhlaillista pylwästöä käytävän kaunistuksena. Juhlaillisten rappusten oikealle puolelle sijoitetaan Abraham Lincolnin muistopatsas esittäen sitä kohtausta missä tuo jalo ihmisystävä laskee kätensä Breckenridgen pääläelle, joka wastaiskään on kirjottanut nimensä raittiuslupauksen alle. Tämä raittiuspalatsi tulee mäsamaan wajaan neljänneksen miljoonaa dollaria.

II.

Piirteitä Abraham Lincolnin elämäterrasta.

Ilson tekemäni arwoisalle kuuliafunnalle parhaimman palveluksen tänä iltana, esittämällä, waikkakin lyhyissä piirteisissä, päivänjankarimme ja meille rakkaaksi tulleen ihmisystävän, Lincolnin elämäterrän. Uhtaisiin puitteisiin tähtynen ajanwähyydenkin tähden ahtaa tawattoman laajan ja monipuolisen aineen. Mutta sit-

tenkin rohkenen toivoa näitten kuwausten jalosta elämästään innoistaman useito, kehottawan asettamaan tarkoituspärsänsä korkealle ja tähtäämään kauas, siinä waikutuksessa ainofin, että ellei sitä niin pitkälle päästäisikään kun tähdätään, kumminkin aina kauemmasi tullaan niitä, jotka eiwät minnekkään pyri. Lincolnin pyrkimä, ahfera elämä antaa aihetta monelle nuorelle seuraamaan esimerkiksi kelpaawaa pyrkimyselämää.

Pyhdän teitä, arwoijat kuuliani, seuraamaan muasjani Kentuckyn metsiin ja siirtymään ajassa satamuotta taaksepäin. Ludisajukkaita oli puolenwuosisataa tulwanut niihin satumaisiin metsiin jotka oliwat sen aikuisen Vännen äärewiiman Appalacian wuorten toisella puolen. Ohionwirran wiljamaan laatsioon alkoi syntyä ensin metsätyliä, sittemmin kauppalaita ja kaupunteja. Lincolnit oliwat siirtyneet iharasta Wiriiniasta ja pyhähtyneet Varne Kauntiin, lähelle Hodgswilleä, Kentuckysä. Täällä, tänäpäivänä täsmälleen satamuotta sitten syntyi Abraham Lincoln niin waatimattomissa oloissa kun konfaraan kutaan meijätorpan poika syntyä saattaa. Mutta pienessä pirtissä koitti äitinsä, tuo hento, hellä ja lahjakas Nancy Hauts hoitaa poikaansa, ja perheen isä, Thomas Lincoln, sai hieman wirtelyttä ja eloisuutta, kun melwollisuudet waatiwammin kehoittiwat ahertamaan toimeentulon turwaamiseksi. Abraham Lincolnin ollessa alun seitsemännellä ikäwuodellaan, siirtyy perhe lähemmäksi, Indianan waltion wiljamimmille wainioille. Oli mentävä majesteetillisen Ohionwirran poikitsija ja miten lienee sattunut olemaan keino lautta, jolla tawaroita kuletettiin, niin kumminkin löydyttiin, että perheen niukka kalusto joutui wellamon saaliiksi. Se koti, joka nyt laitettiin Indianosso, oli entistäänkin

puutteellisempi. Tuwan kolme seinää tehtiin halais-tuista pienenlaisista puista, joita oli helppo ajaa maan sisään, kun ne pystyyn asetettiin ja neljäs siinä, eturivu, suljettiin katonrajasta riippuwilla eläintennahoilla, jotka tefiwät samalla owen ja affunain wirtaa. Vieläkin wailinaisempi nähty olleen huoneen sijustus, kalustosta puhumattakaan. Paksu pölkky oli halaistu kahtia, jonka kuperalle pinnalle asetettiin jalat ja tasapinta sitten joutenuten silattuna käwi pöydän asemasta. Vyhemmät, parin jalan pituiset pölkkyt käiwät tuoleista ja wuoteet laitettiin laattiaan, johon koottiin metsästä kuivia sammalia, sekä näitten päälle lewitettiin metsäeläinten nahkoja, samoin kuin peitteiksiin. Tulisija sijaitti huoneen keskellä awonaisena, ja antoi tietysti riittäwästi lämpöä, kun polttoainetta saatiin niin helposti, mutta tuollaisessa tawattomassa kylmän ja lämmön waihdosssa, missä, jos niin sanoisimme talwisaitaan toista kylkeä silloin paleliti, kun toista puolta poltti, tarwittiin tawallista terweempää ja karaistuneempaa ruumista, kestämään lämmön ja kylmän äkkinäisiä waihteita.

Abraham Lincolnin helläsydäminen ja lahjakas, hento äiti ei kestänyt niitä ankaroitu, woimaa ja terweyttä kysyviä ponnistuksia, jotka uudenkodin laittaisja laskeutui luonnollisena osana perheenäidin hartioille. Nancy Lincoln alkoi huomattawasti rietua kun talwen tuimat tuiskut toivat lunta tupaan, ja kylmät wiimat risteilivät hatarassa tupasessa. Kun kewäinen aurinko alkoi tuompaan uutta elämää kuolleeseen luontoon, nostuen nurmen ja kukkaset talwiunestaan — silloin huomataan perheenäidin kaswojen käywän waaleammaksi, rinnasta lohkeaa keuhkotautisen runsaat yskökset ja kaikki wiittaa siihen, että äidin täytyy jättää maallinen, tosin

puutteellinen, kumminkin rakas kotinsa, puolisonsa ja lapsensa. Mutta tämä äiti oli uskomainen äiti, jota luotti Jumalan suureen hymnyteen, Hänen ihällisen faitselemukseensa, joka pitää huolta orporaukoistakin, samalla kun saattaa hänet, autuutta etsivän äidin sinne, taimaalliseen kotiin, jonne uskoiiset niin suuresti halajavat tulla. Herran sanan lukeminen ja autuuden asian puhuminen tuli Lincolnin äidin lempitoimeksi elämänsä viime vuosina, ja niin paljon kun nuori Nappo saattoi ymmärtää ja vähä vanhempi tytär kättää, teroitti äiti heille jumalallisen totuuden kaikkia asioita. Kesäntullen korjasi Herran käsimän äidin. Lepoonpääsyt vainaja pantiin halpaan orkkun ja laskeettiin metsänlaitaan tehtyyn hautaan. Kuka siinä piti ruumissaarna, tai siunasi haudan. Wasta monta vuotta myöhemmin, kun nuori Nappopoika käytti kaikki taitonsa, kirjotti perheen entiselle sielurpaimenelle saapua siunaamaan äitivainaja, tulikin hän uudisasukkaiden suureksi iloksi ja rauhoitukseksi, siunaten haudan ja saarnaten jota silloin saatiin niin harwoin kuulla.

Kurja ja puutteellinen oli nyt tietysti tämä jo ennestäänkin vaatimaton, joskin siisti koti. Kahden toista wuotias tytär, Saara, hoiti taloutta johon kuului isä ja kolme lasta. Urwaapa sen minkäläistä hoitoa se oli, misjälä lappi, wielä itse kaimaten ja tarmiten vanhempien ohjausta, koittaa itse talon toimia teeskennellä ja puhtautta pitää. Äidin kaimuu ja suru masensiwat niin lapsia kun isääkin. Nuori Nappo tulee wafaisemmasi, ja mielenjä kääntyi korkeutta kohden. Hurskaan äidin kuwa oli elämänä sielunsa filmien edessä, ja ahkerasti kertoi hän äitinsä opettamia raamatunlauseita.

Itseaswatus kotona ja koulussa.

Lincolnin vanhemmat koittiwat waikeisjakin waiheissa walwoa lastensa lukutaitoon tulemista. Siihen aikaan kuului perheen pyhään wewollisuuteen opettaa lapsensa lukemaan ainakin niin paljon, että osaawat oapisen ja katekismuksen. Äidin pehmeällä polwella oppi Nappo aanpuustawet, koitti tawoilla, josta sukutui suorolukukin. Abraham Lincoln tapasi isompansa ihastuksella muistella niitä herttaisen wiattomia lapsuuden päiwä kun hän sisarensa Saaran kanssa istuivat iltakaudet hartaina kuunnellen äitivainajan ihania legendoja sekä kauriito, opettawaisia satuja ja kertomuksia. Äiti näyttää olleen hywä muistinen ja taitawa kertoja, jota perintönä, wielöppä runsaan kirjain kanssa lankefi Napon osalle. Muutkin parhaimmat lahjansa ja luonteensa huomattawimmat ominaisuudet peri Nappo äidiltään.

Koulunkäyntiin ei siihen aikaan ollut harwaan-asutuuilla seuduilla läheskään sellaista tilaisuutta kun meidän päiwinäme. Kiertokoulun tapaista kansakoulua koitettiin sentään pitää vuosiksi kerrallaan ja parikin wuodessa mikäli suinkin kannatusta saatiin. Abraham Lincolnin ollessa seitsemän wuotias jattui sentuwille saapumaan kiertämä koulunopettaja Safarias Riney, pitäen muutaman wuikon lastenkoulua lähellä Lincolnin uudisasuntoa. Sinne saattoi toimelias ja huolekas äiti molemmat lapsensa Saaran ja Napon. Siellä saivat nuoret rumeta keräämään itselleen tiedon kultaisia kipiwöitä, ja hywäpäinen Nappo siwuutti helposti ei ainoastaan itäisensä, waan mutkin koulun oppilaat. Hänen

lufuhalunsa ja tiedonjononsa oli siffi suuri, ettei hän tyhtynyt siihen, mitä päivällä opetettiin, vaan koitti illoin, takka- ja pärewalkean walossa lufea löfövjään ja kirjoitella.

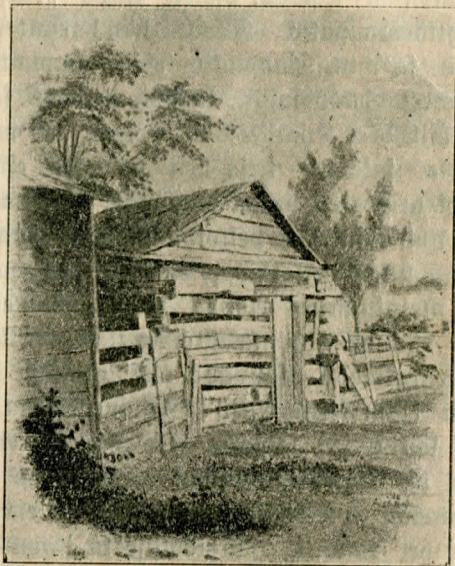
Tuomas Lincoln, Napon isä, meni uusiin naimisiin, oltuaan leskenä parisen vuotta, ja woiitfi waimotseen Sally Johnston nimisen lesken Elisabethtownista. Kummallakin leskellä oli kolme lasta, niin että uudessa kodissa oli näinollen kahdeksan henkeä. Abraham Lincoln sai siis äitipuolen. Mutta tämä äitipuoli oli niitä harvoja äitipuolia, josta woipi sanoa hymää ja waan hymää. Ollen wiisas, tarmokas, ehkäpä käskewäfin waimo, sai hän Tuomas Lincolnin, perheen isän, suurempaan toimeliaisuuteen talossaan, jossa hymät pellot, awarat niityt ja runsasantoiset kolawedet tarjosiwat tekiälleen runsaat antimet. Niinpä ilmaantuu tupaan owi ja ikkunat, lasketaan lankuista lattia ja warataan kaitfi kylmää wastustamaan. Huonekaluja toi uusi emäntä tullessaan, niin että tuota pikaa näytti entinen kurja metsäpietti mukhealta ajanmukaisemmalta uudistalolta, josta ei tuntunut puuttuvan mitään.

Ymmärtämäisenä kaswattajana huomasi äitipuoli mitkä aarteet owat kätettyinä niissä henkifissä lahjoissa, joita poikapuolensa Nappo omasi ja näitä Jumalan antamia lahjoja tulee kehittää. Nuoren Lincolnin kaswatus saa uudestaan osakseen äidillistä hoitoa, sillä tunnonlinen perheenäiti piti huolta niin hymin omien kuin orpojenkin kouluuttamisesta. Bahimpana haittana waan oli koulun puute, jota lähiseudulla pidettiin vuosittain waan parisen kuukautta.

Ne muutamat wiikot vuosittain, mitä Abraham Lincoln sai käydä koulua, owat pikemmin werrattawat

ahjoon, jossa rauta kuumennetaan sellaiseksi, että sitä woidaan mielinmäärin muodostella ja kehittää alafimella. Niinpä Napon ääretön opinto halu itääntuin sulfi koulussa, jota hän sitte harwinaisella tarmollaan tyhdytti itseoppimisellaan ja hymiä kirjoja lufemalla. Ne kirjat, joita kotonaan löytyi: Raamattu, Kristityn maellus, Wespoksen sadut ja jotain muitakin oli hän lufenut moneen kertaan, osaten ulkoa Raamattuakin hämmästyttävän paljo. Illoilla hän harjotteli lastuja, piirustusta ja mittausoppiakin tehden kuwioita lapionpohjaan tai laudanpalasiin, tietysti helposti saatawissa olemalla hiilellä. Ryntäessään peltoa, tai muuallakin herosajossa sufeutui kirja heti powesta esiin, silloin kun täytyi herosten antaa lewähtää. Päätoimena oli uutieran uudisasujkaan peltotyö, siwutoimena, lepohetkien hupina lufeminen ja opiskeleminen, kuwaawana esimerkkinä mainittakoon Napon lufuhalusta eräskin tapaus, kun hän oli yhdennellätoista ikäwuodellaan. Naapurinsa warakkaalla isännällä oli Ramsayn kirjottama oiwallinen elämäkerta Drijo Washingtonista. Nappo sai kun saikin sen lainaksi. Se oli äärretön aarre, jota hän oli uneksinut lauan. Luettuaan tuon jalon isänmaan ystävän miehuullista elämäntulkua noussee nuori rintansa isänmaallisesta innostuksesta ja purkimyksen hehkuma tuli poltaa rintaa. Siwu puoliyön hän lufee, kunnes wäsymys woitti. Kalliin kirjansa pistää hän piiloon suuren hirren rakoon, niinkuin hymääntin talteen. Onnettomuudekseen alkoifin aamupuolella ankarasti sataa ja wesi waluen wirtana löysi tiensä ratoihiinkin, kastellen kirjan aiwan perinpohjin. Mitähän naapurin isäntä nyt sanoo, huokasi Nappo, huomattuaan kastuneen kirjan. Suoraa päätä riefi

hän kirjastonmestajan Granfortin luokse, kertoi onnettomuuden ja tarjoutui korvaamaan vahingon, ei rahalla, sillä mistä hän sitä saisi, vaan työllään, jota oli oppinut polvenkorkuisesta pojasta pitäen tekemään. Niin siinä sovittiin, että Nappo ahertaisi wäen joukossa heinäniityllä kolme päivää. Sen hän mielellään tekikin

Lincolnin syntymäkoti.

ja ilonsa oli sitäkin suurempi kun sai pitää tosin pilaantuneen kirjan itse, mutta sitä saattoi silti lukea, ja siinä oli Napolle werraton aarre.

Jo warhain heräsi Abraham Lincolnille halu harjaantua puhujaksi. Tämä halunsa hawaittiin jo poikajena, kun tietysti noin waan leikkilään, hän tapasi kii-

paista kannon päälle, komentaa toiset lapset ympärilleen istumaan ja niin hän alkoi pitämään saarnaa, aiwan samoin kun oli nähnyt matkustavien saarnamiesten tekewän. Hänellä oli sitäpaitfi sellainen muisti, että saattoi jotenkin tarkasti jäljetellä puhujaa, kuultuaan hänet terran. Monta kaskua kerrotaan Napolta, miten hän, kuultuaan jonkun saarnan, sen sitten seuraawina päiwinä saarnasi ihmetellen kuuntelewille sisaruskilleen ja isänsä työmiehille, joille toisinaan wierähti kynnelfin poskelle, sillä niin luontaisen liikuttawaa oli tuo saarnansa toisinaan.

Toinen huomattawa ominaisuutensa niinikään weti erityistä huomiota puoleensa, hän nimittäin oli aika juttumaakari. Tämän luontaisen kaskujen kertomislahjansa oli hän runsaan lisän kanssa perinyt äidiltään, jolta hän näyttää muutkin henkiset lahjansa saaneen. Mituiset juttunsa ja toisinaan kenties liiankin naurettawat kaskunsa, pakkasivat yksitoikkoista isäänsä tuskauttamaan, warsinakin kiireinä aikoina, sillä sattuiwa usein niinkin, että kun työstä wäsyneenä istahdettiin hetkeksi huohtomaan, ei maltettukaan niinpian nousta toimiinsa, kun Nappopoika kertoi kaskujaan, jotka tuntuivat niintawattoman jännittäwiltä.

Suuremmaksi tultuaan alkaa hän kehittää Englannin kielen taitoaan, lainaten sitä warten sellaisia kirjoja, jotka auttoivat häntä ymmärtämään kielenrakennetta, aine- ja oikofirjotusta. Ja samalla kun Lincoln ahtaa muistiinsa kielopin kankeita jääntöjä, samalla jatketaan puhesarjoitustia. Kun yksi ja toinen tarwitfi apulaisista kirjeitä kirjoittaessaan, kääntyiwät he nuoren Napon puoleen, joka nyt alkoi jo olla itäisiään etewäm-

pi, omaten selwän käsjalan, ja sujumasti laati niin asjafirjoja, kuin muitakin yhsityiskirjeitä.

Sarjaantuakseen käytännölliseksi puhujaksi kulki hän jalan tai ratsain pitkät matkat kuuntelemaan kiitettuja puhujia, joko ne olivat politikoitfioita tai kuuluisia saarnamiehiä. Wäittelyseuroihin ja puhumaklupeihin hän niinkään yhtyi missä waan sai siihen tilaisuuden, ja tuskinpa mitään tärkeää kokousta lähiseutuwilla pidettiin, ettei nuori Lincoln ollut muassa, alkaen herättää huomiotakin selwillä, älykkäillä ja samalla hupaisilla lausunnoillaan.

Olessaan seitsemännellätoista ikäwuodellaan saa elämänsä lehitys huomattawan syjäyksen eteenpäin, hän pääsee ensikerran ulos awaraan maailmaan, niin kuin sanotaan. Hän oli rakentanut, ajuen Ohiowirran warakka wähhäisen lautan, jonka nyt eräs lähiseudun warakas pumpulikaswattaja wuokrasi omistajineen, wiemään muitten mukana suurta pumpulilastia New Orleansiin, tuohon etelän suurkaupunkiin, joka sijaitsee Mississippiwirran suistamolla lähellä leppoisaa Mexikon lahtea. Täällä sai Wappo nähdä maailmaa ja sen elämää laajemmissa piireissä, kun kotiseutunsa ahtaassa saarekkeessa. Tällä matkallaan oppi hän tuntemaan orjuuden kaittine kamaluutfineen, tuon Amerikan yhteiskunnan rakkaan firouksen ja kansansa kauniin historian warjostawan pilkun, joka häiritsemänä epäkohtana oli summentanut hänen kirkasta sieluaan lukiessaan Yhdyswaltain kunnialkasta historiaa. Nyt hän tapasi noita Samin tummia lapsia, kohtasi epätoiwoon asti kiusatuita orjia, jotka henfensä kaupalla kulkiwat pakosalla ja koittiwat päästä Mississippio joella kulkewiin aluksiin armoa pyytäen tai wäkiwällä, miten kulloinkin asian haarat

jalliwat. Olipa nuori Lincoln towerineen kerranfin ihan hengenwaarassa, kun karanneet orjat yrittiwät hänen lauttansa anastaa. New Orleansin orjamarkkinoilla huohahteli hänen rehellisestä ja ihmisystämällisestä sydämestään wirtaawa weri monen monta kertaa, nähdesään mitä raakuutta, sydämettömyyttä ja julmuutta osoitettiin kanssajhmiselleen, jotka owat sielun ja ruumiin puolesta samoja ihmisiä kun muutkin ja henfensä puolesta Kristuksen lunastamia sieluja. Eräässä tilaisuudessa, toijella matkallaan lausui Lincoln nuo ennustusta uhkaawat sanansa: „Jos minulle jostuskin tarjoutuu tilaisuus koskea tuohon kamalaan toimeen, niin minä kosken kowasti“.

Näin kuluiwat Abraham Lincolnin lapsuus ja warhain nuoruus. Uhteran uudisasukkaan tawalla raiwasi hän pala palalta alaa niin hymin peltowiljelykselle ijänsä kanssa, kun hän samalla raiwasi, esteistä huolimatta, uusia aloja henfisen elämänsä lupaawalla wainiolla.

IV.

Muutto Illinoisiin ja itsensä kaswatusta waltiomieheksi jattetaan.

Tuomas Lincoln, Wappon muuttohaluinen isä alkoi mieliä taastin länнемmäkki niille kiitetyille tasangoille jotka aukeawat Ohiowirran länsipuolella, ja jonne siihen

aikaan uudisasuttaita wirtasi. Maaliskuussa 1830 lähti Lincolnin perhe matkalle. Se oli nyt kaswanut 12-hen-
kiseksi joukoksi, vanhimpien tytärien mentyä naimisiin. Parinviikkoisen hitaanpuoleisen matkan perästä saavuttiin Sagamonin wirran rannalle, lähellä Degaturia, Illinoisin valtiossa, jonne asetuttiin.

Abraham Lincoln oli silloin yhdenkolmatta vuotias, kuutta jalkaa ja neljätuumaa pitkä nuorukainen, sekä wäkewä kuin metsolan mesikämmen. Hänellä näyt-
tää olleen oije pyrkiä itsenäisesti eteenpäin, koskapa hän ei warsinaisesti ollut osallisena ei paremmin muutto-
neuvotteluissa, kun uuden tilan otossakaan. Mutta huolimatta siitä, hän auttoi isäänsä uuden tuwan teossa, oli muasjo, kun awaistiin maata wiljelykselle, ja hakkasi tavattoman lyhyessä ajassa sijarensa miehen kanssa aitatarpeet kymmenen ekeriin wainioon, joka kylwettiin ja aidattiin. Tämäpä työnsä tuottikin hänelle tuonnem-
pana poliittisilta wastustajiltaan liannimen ja muuta-
mat wastustajansa koittivat kömpelösti kyllä nimitellä kansan suosiossa nousemaa Lincolnia aidasten kiskojaaksi.

Kun uusi koti saatiin jommoiseentkin kuntoon, ta-
mataan Nappo kauppalweliana kylän ainoassa liike-
huoneessa, jonka omistaja itse asui Springfieldissa. Kaupanhoitajan asema pienessä kylässä merkitsee paljon, sillä kauppaapuoti on usein jonkinlaisena tapaamispaik-
kana ja ennen kaikkea saa tilaisuuden tutustua erilaisiin ihmisiin. Tämä toimi oli siis jonkinlaisena kouluna wastaisen elämänsä suurempiin tehtäwiin, sillä war-
sinaiseksi kaupparmieheksi ei Naposta ollut. Wäkeä hän kyllä sai puotiin. Uteliaisuudestakin tultiin katsomaan tuota suurikokoista, leikkisää kaupanhoitajaa, jolla riitti juttuja iltakaupiksi. Mutta tottapa antelias, ihmisiä

miellyttävä ja kaikille mieliksi tekewä luontonsa aiheutti senkin, että punnitesa antoi hän aina runsaasti, mit-
tasi ehtä liian paljokin, ja niin se kauppa pikemmin al-
koi kulkea perikatoaan kohden, kun sen olisi pitänyt pai-
sua ja warttua. Lincoln huomasi itsetin, ettei tästä toimesta ole hänen elämäntehtäväksi ja mietiskeli sopi-
walla tawalla erota koko kauppahommasta.

Sattui siihen aikaan puhkeamaan eräs noita niin usein jattuma Indiaani kahakoita, jotka toisinaan olivat hywin-
kin waarallisia, paitsuen rastaaksi sodakseen. Eräs Indiaani heimo, „mustan haukan“ johdolla hyökkäsi häwittämään Illinoisia ja Wisconsinin maittoita, ja tämä hyökkäys uhkasi tulla waaralliseksi. Abraham Lincoln innostui, niinkuin nuorena innostuu, ja ollen paik-
katuntansa huomatuimpia, kokoaa wapaehtoisen joukon, jonka oli määrä, wähän aikaa harjoiteltuaan yhtyä warsinaiseen armeijaan. Joukko kokoontuu, ja kysymys syntyi johtajasta. Useat esittiwät joukon kokoojaa Lincolnia, mutta siellä oli toinenkin, jonkinwerran temppeja taitawa ja sotawäessä palwellut Kirkpatrick, joka kaikin tawoin koitti wäestä joukon johtajaksi eli kapteeniksi, niinkuin se sotilaskielellä kuuluu. Kun siinä nyt oliin kahja mieltä, niin sukkalapäinen Nappo esitti walintaa :
ne jotka haluawat Kirkpatrickia asettukoon riviin maan-
tien toiselle puolelle ja ne jotka tahtowat häntä järjes-
tykseen tälle puolelle. Tuumasta toimeen. Riwit jär-
jestettiin, mitattiin, ja hawaittiin, että Lincolnin rivi oli puolta pitempi. Hänestä tehtiin johtaja, seikka joka tuonnempana häntä itsedän usein huwitti ja nauratti. Indiaani kahakka saatiin tukahutetuksi ennenuin uusi joukko ehti pääarmeijaankaan.

Abraham Lincoln alkoi lufemaan nyt lafitiedettä

päättäen valmistautua asianajajaksi ja käytännölliseksi lakimieheksi. Vähiseudun lakimiehiltä lainaili hän oppikirjoja, jotka mielelläänkin auttoivat eteenpäin pyrkivää ja hupaisiksi tomeriksi tunnettua kasfujen fertojaa. Lufujensa ohella hoiti hän pienen kauppalan postimestarin wirtaa, luletti kirjeitä toisinaan lakisjaankin, kun milloin pikainen asia sattui jonnekki simukylään tai kaukaiseen uudistaloon.

Olessaan postimestari vähäisessä New Salemissa, ja autellessaan wälitöikseen maanmittareitakin, samalla lukien lakitiedettä, kohtasi hän Anna Rutledgen, erään maanmittarin tyttösen, jonka wälille ajanoloon kasmoi lempi niin kauniina ja niin puhtaana kun nuoruuden rakkkaus koskaan voi puhjeta ja kukoistaa. Ohä ahkerammin ahertaa Nappo kirjojensa ääressä moidakseen suorittaa oikeustutkimnon, ja sitte perustaa kodin, jossa wallitjee rakkkaus, onni ja rauha. Ihminen päättää, mutta Jumala säätää. Surullinen, sanoisin draamallinen wälikohtaus mursi Anna neidon hennon terweyden, ja pikemmin kun olisi kukaan woinut odottaakaan, joutui hän mullan morsiameksi, ja niin surullisen lopun sai Lincolnin nuoruuden lempi.

Abraham Lincoln oli ollut parikin kertaa ehdokkaana Illinoisin waltion lainlaatiahuoneeseen edustaakseen piirikuntaansa, mutta joutunut häwiölle woimakkaamman demokraati puolueen tähden. Mutta nyt, olen juuri täyttämässäni wäisikolmatta wuotto, ja jatafaen ohä lufujaan, walittiin hänet edusmieheksi waltionsa lainsäätämään kokoukseen. Tämä oli ensimmäinen huomattawa waltiollinen ennätöksensä. Ensimmäisen istuntokauden päätettyä viimeisteli hän lainopillisia lufujaan ja ryhtyi suorittamaan tutkinnoita, jotka suo-

riutuiwattin funnialla ja Lincoln sai asianajajan lupakirjan, awaisten hänelle arwaamattoman pyrkimysfen alan, ja edistymisen mahdollisuuden.

Wuonna 1837 muutti Abraham Lincoln Illinoisin waltion pääkaupunkiin Springfieldiin, jossa wastainen kotinsa pysyi aina siihen asti kun sai kutsun johtamaan Liittowaltain hallitusta waiteina sotawuolina. Täällä Springfieldissa tunnettiin hänet todellisena, lämminsydämisenä kansalaisena, joka kohteli hellyydellä kaikkia, koitti auttaa turwattomia ja antaa oikeutta wääräyttä kärkeiwille. Springfieldissä puuhasi hän myöskin monien muitten ihmiskunnan hywää tarkoittawien ja aatteiden ohessa, raittiuspuhujanakin, niinkuin ennen on jo mainittu.

Mutta warsinainen toimensa oli käytännöllisen lakimiehen monipuolinen wirta, ojaa asioita wirastoissa ja oikeuksissa. Lincolnia alettiin tuntea oikeuksissa etewäksi puolustajaksi, sillä suurella warowaisuudella otti hän puolustakseen sellaisien asiaa, jotka olivat joutuneet kärkeimään wääräyttä. Eräs tällainen huomiota herättäwä oikeusasia tapahtui hetimiten muutettuaan uuteen paikkaansa. Erästä lesken poikaa alettiin syytämään murhasta, joka oli tapahtunut eräässä yöllisessä tappelusssa. Tämän lesken poika tosin tunnettiin wiinaan menewäksi, ja juopotteli usein, mutta muuten perin rauhallinen, eikä ollenkaan tappeliaksi tunnettu. Eräät, jotka nähtävästi aiheuttivat tuoleman, koittiwat sytätä syytä wähämaraisen nuorukaisen hartioille. Lincoln otti puolustakseen satimeen joutunutta nuorukaista, ja hawaitti hänet aiwan wiattomaksi. Todistajana oli eräs, nähtävästi itse pahasti syyllinen joka wäitti että hän näki selwästi kuun walossa, että juuri tämä nuori-

mies käytti ajetta. Murha tapahtui illalla. Lincoln näytti toteen, että sinä yönä nousi kuu vasta aamu- puoleen yötä, jotenka todistuspatemyys luhistui lyttyyn, ja wiaton sai wapautensa.

Abraham Lincolnin maine asianajajana, puhujana, ja terävä-älyisenä politikoitsijana nousemistaan nousi. Raski kertaa hänet walittiin Illinoisin waltion lainlaatiakuntaan. Mielipiteeltään oli hän tasawaltalainen, ja rohkeasti hän puhui orjuutta vastaan, ollen tunnetuimpia sen suunnan miehiä, jotka puuhasivat orjien wapauttamista, tietysti aatteellisesti täytyi kansa kaswattaa tähän historialliseen ennätykseen.

Springfieldissä tutustuu hän tohtori Toddiin, jonka kaunis tytär seitsetoista muotias Maria tuli mielitetykseen. Merkittistä tyllä, että waltioallinen kilpailijansa, kaunopuheinen waltiomies, Douglas myöskin yritti tuota „etelän kaunotarta“, jolla nimellä Toddin tytär tunnettiin Illinoisin pääkaupungissa. Lincoln kumminkin woitti, tuskinpa ulkonaisella kauneudellaan, jonka puolesta ei hän koskaan saattanut ylpeillä, waan pikemmin sydämensä lämmöllä, ja tuolla miehuullisuudellaan, jolla aina on ollut ja tulee olemaan suuri vaikutus naisiin. Häät pidettiin marrask. 4 p. 1842. Muuten puolisojen erilaiset luonteet ja kaswatus olivat omiaan tihdentämään toisiaan. Yhdeltä puolen oli edullfikin että ylpeän, hienon kaswatuksen saanut ja korkealle tähtäämä rouwa wähä niinkuin waatimallakin sai tuon alhaisen, waatimattoman Lincolnin esiintymään armonsa ja asemansa mukaisesti. Mutta waihatti kai Lincolnin waatimattomuudella jonkun werran hillitsewästi liian ylpeätuntoiseen, jospa tosin kauniiseen rouwaanja. Wiisas rouwa huomasi selwästi mitkä edut

miehellään on tarjottawana waltiomies-urallo, ja wiitaili warmasti pyrkimään Washingtoniin, jota toivo lienee Apollatin kytentt vuosikausia.

Ollen nyt Illinoisin waltion huomatuin tasawaltalainen, puheenjohtaja puoluejärjestössä ja waltionsa tasawaltalaisten yhteiskouluissa asetettiin hänet waltiopiäwämies ehdokkaaksi, edustamaan Sangarum ja Springfieldin piiriä Yhdyswaltain kongressiin Washingtoniin. Hän tulikin walitukse w. 1846. Tämä oli taas ennätys sellainen, joka autaisi hänelle uudet olot ajamaan orjien wapauden asiaa.

Liittowaltain kongressissa, tuolla hienosti sivistyneessä Washingtonin kaupungissa herätti Lincoln, kuten odottaa woikin, huomiota. Hänen lookas, tarkea ulkoasunsa, hänen kaskuilla hönstetyt puheensa, selwä, ihmiskunnan parasta tähtääwät aatteensa ansaitfiwat kunnioitusta jota harwoin saa osakseen äskten walittu waltiopiäwämies.

Raskimuotisen wirtakauden päätettyä palasi Abraham Lincoln Springfieldiin. Hän oli päättänyt täyden-tää vielä tietopuolista kaswatusaan. Hän huomasi olewansa monessa kohden jälesä niitä Yhdän kuuluisia kaunopuhujia, jotka olivat saaneet lapsesta saakka opiskella suotuisimmissa oloissa ja saawuttaneet alatemiallisia armoja, ja ennen kaikfia oppineitten hienon esitystawan ja kauniin kehittyneen kielen. Lincoln päätti tässäkin suhteessa päästä yliopistossa olleitten rinnalle ja alkoi uudestaan lufemaan sillä tarmolla ja ahkeruudella, jolla hän oli elämänsä entiset ennätukset ansainnut.

Tähän kiinteään luku- ja kehityspuuhaan kululi kymmenen vuotta, tietysti niin ymmärrettyä, että hän harjoitti käytännöllistä lakimiehen tointa, ja oli

muassa poliitikassakin. Urmaamattoman tärkeää olivat Abraham Lincolnille tämän itsensä kasvattaminen perinpohjaisten tietojen hankkimisessa niillä aloilla, joita yleiseen sivistykseen kuuluvat. Häntä odotti suuret valtiolliset ja yhteiskunnalliset tehtävät, joissa tarvitettiin niinhyvän tietopuolista, kun kokemukseensa perustamaa tietoa.

V.

Orjien vapautustaistelu.

Afrikan tummien neekerien pitäminen orjina, o'li ollut Amerikan yhteiskunnan ikävä haitta ja häpeällinen toimi, jota niinhyvän vapaan yhteiskunnan perustusääntöjä, kun jumalallisiakin lakeja vastaan. Kun näitten kukoistavien valtioiden yhteislait laadittiin ja ne Yhdysvaltain perustuslakiin hyväksyttiin, niin jontinlaisena hätäkeinona on pidettävä, että orjuus sai perustuslajissa ollenkaan suojaa ja tunnustusta. Tahdottiin senverran myöntyä Etelävaltalaisen kiivaasiin vaatimuksiin orjuuden suhteen, että perustuslajissa sallittiin orjuus 20 vuodeksi, toivossa, että sillä ajalla se itsestään häviää. Orjista oli niin suuri hyöty Etelän juurille pumpulikasvattajille, ettei kysymystä kukaan orjien vapauttamiseen sallittu Etelässä enempi ottaa. Pumpuli alkoi tulla maailmassa yleiseen käytäntöön, ja sen kysyntä kasvoi. Niinpä kun nuo kasvatykymmentä vuotta olivat kuluneet ja orjuuskysymys

tuli valtiopäivien ratkaistavaksi, huomattiin heti, että se kysymys jataa Liittomallat kahteen suureen osaan, orjuutta puoltaviin eteläläisiin ja sitä vastustaviin pohjoisvaltioihin. Sovinnon toivossa laadittiin uusi orjuutta koskewa laki „Missouri kompromissi“, jossa määrättiin orjuuden rajaksi 36°—30 aste, jota pohjoisempuna ei orjia saa pitää. Tämä raja eroitti Pohjois- ja Etelävaltiot toisistaan.

Kun oikeus alentuu vääryyden kansja sovittelulle, syntyy siinä aina epäonnistunut ja turmiollinen sovinto. Niinpä kävi Missourin sovittelunkin. Sen tarkoitus oli rauhoittaa ja tasoiittaa välit, mutta juuri tuosta samaisesta sovittelusta tuli todellinen loukkauskivi. Orjuuskin maan pakkasi pohjoisemmaksi, ja kun joku territori pyysi valtioiksi, astui ensimmäisenä esiin kysymys, orjavaltiona maiko mapaana? Jos orjavaltiona, niin silloin sitä vastusti Pohjoisvaltioiden edustajat, jos mapaana, silloin oli vastassa Etelän edusmiehet ja senaattorit. Täällaista kiinaa, riitaa ja toifinaan myrskynäkin oli Liittowaltain valtiopäivillä useina kymmeninä vuosina.

Tuolla vuosien 1850 ja 1860 välillä taistellaan järjestynyttä aatteellista taistelua orjuuden poistamiseksi. Erityisiä seuroja syntyy sitä varten. Saarnatuoleista ja puhujalavoilta tuomitaan orjuus. Etewät valtiomiehet Sumner, Lincoln, Greeley y. m. ajavat vapauden asiaa.

Marraskuulla 1860 olivat taas nuo Amerikan tärkeimmät waalit, tasawallan presidentin valitseminen neljäksi vuodeksi kerrallaan. Republikaaninen puolue asetti ehdokkaakseen rebellisefi tunnetun, koutta maan kuuluisan orjien puoltajan, entisen „airastenkislojan“

Abraham Lincolnin Illinoisista. Rehellisyys maan ve-
rii, sanoo sananlasku. Se loistava voitto, joka lankefi
Lincolnin osalle näytti, että kansa pohjaltaan seisoi re-
hellisyyden ja oikeuden puolella. Presidentiksi pääsi pit-
kästä aikaa republikaanien ehdokas, ja valtioasian eh-
doton määräämisvalta, joka oli ollut demokraateilla
parisen vuosikymmentä siirtyi nyt tasavaltalaisille,
joiden huomatuin mies, Lincoln, astui ohjaamaan val-
tiolainmaa.

Mutta tässä ennen niin mankasja valtiowenheessä
oli nyt ammottava aukko. Tuskin saapui tieto Lin-
colnin voitosta noihin Etelän tulisiin valtioihin Caro-
liinaan ja Georgiaan, kun heillä oli suunnitelmansa
walmiina erota kokonaan Yhdysvalloista, ja muodostaa
Etelävaltioitten yhteisliiton. Näin surkeasti tapahtuikin.
Samalla kun Eteläwallat järjestäytyvät, samalla siirtyi-
vät taitavimmat upseeritkin kapinallisten puolelle ja
kielläpä säilytettiin suurimmat sotatarpeetkin, ja warasto-
huoneet. Ilmeistä oli, että syntyy weljesjota, syntyy
taistelu, johon johti luonnolliset syyt. Yhdyswallat
katsoivat luopuneita valtioita kapinoitsijoiksi, jotka oli-
vat asevoimalla masennettavat. Taistelua eiwät kum-
mintaan alkaneet Yhdyswallat, vaan juuri kapinoivat,
luopuneet valtiot itse, walloittamalla Yhdyswaltain
asewaraston ja linnouituksen Fort Sumpterin.

Tämän aikakautemme raskaimman ja enimmä-
n uhria vaatiwan weljesjodan waiheita ei käy edes suu-
remmisjakaan kaarekkeissa kuvaamaan, sillä niin moni-
puoliset owat sen waihtelevat asianhaarat. Olkoon
kumminkin sanottu, että Eteläwallat tuntuivat alku-
waiheina olewan voitolla, joka waan lisäsi kuormaa ja
toi murhetta presidenttinä olewalle Lincolnille. Me

jotka tänään juhlien muistelemme suuren isänmaan ys-
tävän ihmeellistä edistymistä, saatamme pian arwella
sen olleen paljasta riemukultua. Mutta muistammehan
Lincolnin lopsuuden aikaiset waikeudet. Vielä suurem-
paa pontemuutta, miehuutta, kestäwyttä ja luotta-
musta Jumalaan tarvittiin niinä waikeina sotawuosina,
jona Lincoln johdi kansansa hallitusta, samalla kun so-
ta-asioitafin.

Sodan raiwotesja tulisemmin, tuon sodan, jonka
suoranaisena synnyttäjänä oli ollut orjuuden kirousta
tuottawa pahe, epäkohta, sai lopuksiin sellaisen syjänsä-
sen, että sen täytyi mäistyä oikeuden tieltä, poistua
kristikansan keskuudesta. Tuolla merkiüllisellä uuden
wuoden julistuksellaan vuonna 1863 irroitti Abraham
Lincoln kuuden miljoonan orjan kahleet ja teki heidät
wapaiksi kansalaisiksi, joilla oli yhtäläiset oikeudet kuin
muillakin ihmisillä. Tämä oli suuremoinen historialli-
nen ennätys, joka samalla antoi Lincolnille kunniaakaan
sijan maailman siwistyshistoriasja.

Kun Abraham Lincolnin ensimmäinen wirlakausi,
neljä vuotta alkoi täytnä ja pidettiin taas presidentin
walitsemisäänestys, niin Lincoln sai hämmästyttävän
äänten enemmistön 400,000 äänellä, ja walittiin uu-
delleen Yhdyswaltain presidentiksi marrask. 8 p. 1864.
Sotaa jatkettiin, waiikkakin voitto oli jo alkanut huo-
mattawasti kallistua orjien wapauttajain Pohjoiswal-
tojen puolelle. Olisi siis ollut syytä odottaa Etelän
taipuwon, mutta he oliwat hekin harwinaisen sitkeitä.
Nimpä toista wirlakautta allaessaan lausuikin Lincoln:
„Pyrkikäämme eteenpäin täydentääksemme alkamaamme
työtä, wihaamatta ketään, turmollisuudella kaikkia koh-
taan, horjumattomalla luottamuksella siihen oikeuteen.

jonka ylimmäinen walvoja on Jumala. Ahjeroikaamme kansan haamojen parantamista, pitäkäämme huolta niistä, jotka kärsiwät taistelun kauhuutta, heidän leskistään ja orwoistaan; harrastakaamme kaikkeo, mikä saattaa turwata oikeata, kestäwää rauhaa meidän ja kaikkien muitten kansojen välillä“.

Kewäällä w. 1865 murtui lopuffikin Etelävaltioiden moimakas wastustus, kun niitten paras kenraali, urhollinen Robert Lee antautui Rickmondin luona Pohjoisvaltioiden taitawalle piirittäjälle kenraali Grantille. Sota oli niellyt enemmän kun puoli miljoonaa asekuntoista miestä, siis hirweän ihmishukan.

Syntyä oli riemuun. Suuri tehtävä oli suoritettu. Kaikkialla kiitettiin tarmokasta ja oikeuksissa tinkimättöntä, mutta samalla lempeää presidentti Vincolnia.

Mutta ilon ollen ylimmälään tulee kun salamoiwalta taiwaalta järistyttävä tieto — tieto siitä, että suuri isänmaan ystävä on salamurhaajan kautta jäänut marttyyri kuolemaan. Muutamat liittoutuneet eteläläiset panivat toimeen tämän raan teon. Abraham Vincoln kuoli huhtik. 15 p:nä 1865.

Miehen sellaisen kuin Abraham Vincolnin merkitys tulee selwäkki vasta aikojen kuluessa, kun se asia, jonka edestä sankari taisteli, harrasti ja kuoli, kirrkaana ja selwänä nousee näkywiin historian taiwaalta. — Kansat siunaawat sellaisen miehen muistoa.